

Don Juan Palou i Coll

Mallorca tributa enguany un fervent homenatge al insigne poeta i dramaturg D. Juan Palou i Coll amb motiu de complir-se el primer centenari de sa naixença. LLEVANT s'adhereix a totes les manifestacions que s'hau fetes per commemorar tant fausta fetxe i amb aquest motiu publica les següents notes biogràfiques, que venen a ésser alguns passatges de sa vida d'estudiant i d'homo de lletres.

El dia 30 de maig de l'any 1828 nasqué Don Juan Palou i Coll, a la Ciutat de Palma en un palau suntuós que existia encara, situat a l'illeta que encloïen els carrers de España i Vatlloiri, davant la plasseja anomenada Es Banc de s'oli, i que avui du el nom del nostre biografiat. L'edifici té entrada pel carrer de España i en els estudis del mateix hi tengué el correctíssim juriconsult una acreditada notaria, i un quartet reduït aont casi no hi cab més que una taula i una cadira fou l'habitació escullida com el recó més solitari, avui escrigué «La Campana de la Almudaina» la que, en la seua història, al emprar aquella campana i llançar al aire ses vibracions eren pregoneres de mort; però pe' N Palou i Coll, la Campana de la Almudaina, cada vegada que se sent, no són les martellades fúnebres que ressonen, sinó triunfadores trompetes que toquen a glòria.

En els claustres antics de Montisíon de Palma, En Palou i Coll hi estudià el batxiller, anant-se'n després a Bar-

celona i més tard a Madrid per estudiar la carrera de dret, rebent el títol de Doctor en lleis en la Universitat de Madrid. Durant sos estudis, repartia les càtedres de jurisprudència amb la poesia, a la que professava gran afició.

Cinc o sis anys més tard en els primers dies de setembre, tornà En Palou i Coll a Madrid i en lloc de dur uns quants llibres com la primera vegada duia un volum manuscrit, sa obra primera, és dir, la primera que estrenà que, segons digué ell mateix, abans de començar la «Campana de la Almudaina» havia acabat ja el primer acte de «Don Pedro del Puñalet».

Els amics an a qui ell mostrava la seua obra creguent que era bona, tots li deien que la deixàs anar, que no la hi acceptarien; i així li passava. Ja ple de desconfiança i amargat pels qui més tard ell anomenà enemics literaris, estava disposat a tornar-se'n a Mallorca per plorar sobre les runes del manuscrit de la seua obra que ell creia era un monument. Però un vespre, sense esperar-s'ho, quant manco s'ho pensava, a una reunió tengué la sort de coneixre al poeta Lluís de Aguilaz al qual En Palou i Coll li contà l'argument de sa primera producció i quan el poeta penetrà la valor que podria tenir per l'escena espanyola una obra d'aquell origen, li prometé que li ajudaria i a l'endemà 'l presentà a l'empresa del *Teatro Circo de Madrid*, l'empresari del qual, pocs dies abans ni sols

havia volgut escoltar al jove poeta. En aquells dies estava per començar la temporada d'hivern la companyia del gran actor Josep Valero i Teodora Lamadrid, les dues figures més altes que en aquells temps tenia l'escena espanyola.

Quant En Valero conegué l'argument de l'obra, aconsellà al empresari que se li donàs lectura i per complaure al sabi actor, ho feu immediatament i al acabar el primer acte li digueren que la seua obra era acceptada i pocs dies després el 23 d'octubre del 1859, el censor real firmà la corresponent ordre perquè «La Campana de la Almudaina» pogués ésser estrenada, com ho fou el dia 3 de novembre del mateix any amb un èxit sorollós pel seu desconegut i jove autor. Fou tant fulminant i clamorós diu el crític Cegador, que la ovació que l'auditori tributà al final del segon acte és molt superior a la del «Trovador» i a la de «Los amantes de Teruel» i de més valor pel sentiment dels personatges i per sa originalitat.

En aquest drama, que no's pot defensar històricament, la invenció dels fets i la reunió escènica dels personatges pren una consistència de realitat i surgint a través de la fantasia del poeta, caràcters reals, lògics, de transcendència i precisos, estant la trama dramàtica basada en el sentiment de la personalitat que no és sols una tèssis, sinó que dona tal realç que abandona l'acció i engendra nous motius dins els personatges del fet que en el drama se desenrotlla.

En Palou i Coll tornà a Mallorca després de tant senyalat triomf; ell que pocs mesos abans ja estava disposat a tornar de-

sesperançat, amb el fracàs, que se convertí després en la bella palma de la victòria.

Quan tornà a Madrid al cap d'alguns anys, no hi anà com a poeta sinó per ocupar un sitial de diputat per Mallorca. Al càrrec l'havia conseguit amb tota preponderància amb la política balear quan la revolució de setembre; però sa posició acomodada, i una nova pàtria próspera foren les causes que'l retengueren a Mallorca i no va atendre les reclamacions dels seus amics i partidaris de la Cort.

L'any 1865 donà a conèixer sa segona producció: un drama en tres actes basat en l'història dels Reis d'Aragó que passa a Zaragoza i s'anomena «La Espada y el laud». La tercera que escrigué, no la volia estrenar en vida per la decadència que sofria el teatre romàntic en aquell temps, però l'Ajuntament de Palma reconeguent els mèrits contrets pel il·lustre poeta volgué concedir-li en vida el premi meritori d'anomenar-lo fill il·lustre de Balears, i per commemorar aquest fet, li demanaren la seva carrera producció «Don Pere del Puñalet» que fou estrenada dia 31 de desembre de 1900 fetxa commemorativa de la conquesta de Mallorca per l'alt En Jaume I, obtenguent un triomf com poc se coneixen en els escenaris balearics.

Els tres dramas que compougué, són considerats com a joies poètiques, com din en Santos Oliver. Palou i Coll era d'un temperament profundament regionalista; eucara que hagués vençut en llengua castellana i per molt que ell heu ignoràs, el seu primer drama, el qui al cap i a la fi queda solitari i triuñador «La Campana de la Almudaina» s'alça amb el renaixement català per quelcom més que per haver separat an En Pitarra l'assumpte de sa primera paròdia. Abans de donar ocasió a «L'esqueixa de la Torratxa» era ja en certa manera i pel mateix una inspiració al sentiment completament regional, únicament nostra.

Res o casi res evoca en ell, fora de la versificació, l'idea del

teatre antic; en canvi sobresurt amb aquesta flaire jovepívola de la que parlen tots els seus biògrafs; amb aquest aire de balad i en la ben ajustada composició se troba al costat de Walter Scott i del inolvidable Piferrer.

Un dia En Palou i Coll i l'erudit poeta també mallorquí En Jeroni Rosselló passant-se pel Call aprop dels vestigis del Castell nou, el germen de sa composició poètica, li digué En Rosselló:

—Aquí estigué pres Don Jaume després de vençut a Lluchmajor?

Ell contestà: —Aquí mateix.

En Miquel S. Oliver diu sobre el caràcter històric de la «Campana» que tal volta formularis que sols se fixen en lo expressat i mai en lo substancial han considerat an En Palou i Coll deslligat de tota influència particularista i tal vegada estiguin en lo cert si se limiten a negar el propòsit de liberat de seguir la.

Una anècdota se conta d'un president de Mèxic, del doctor Benet Juarez que està lligada amb l'obra d'en Palou i Coll, que per causa de la Campana salvà la vida d'un home. L'any 1864, la companyia Josep Valero i Teodora Lamadrid feien a Mèxic una temporada estudiant-hi aquella obra un vespre que hi assistí el President de la República Dr. Benet Juarez, el qual volgué veure reestrenar aquella obra que estava obtenguent èxits extraordinaris desde que havia estada donada a Madrid, i fou tant l'entusiasme que despertà en el President que al acabar-se el segon acte feu cridar al seu palco an En Valero protagonista de l'obra, per felicitar-lo i demostrar-li la admiració i emoció que li havia feta sentir.

Se presenta En Valero davant el President i aquest el felicità emocionat diguent li que per demostrar-li més encara la seua admiració estava disposat a concedir-li una gràcia. Per una d'aquelles casualitats aquell vespre hi havia un condemnat en capella an el que s'havia de fusellar a punta d'aurora i en Valero espontànea-

ment demanà la vida del condemnat i aquell mateix vespre el President abans d'aficar-se al llit firmà el decret d'indult.

La campana que dalt el torreó del Palau de La Almudaina fou en tantes ocasions pregonera de mort, una sola vegada fou pregonera de vida.

A. B. M.

MISSA NOVA

En la Església parroquial i a les onze del matí del dia 21 celebrà sa primera Missa el novell Sacerdot fill de la nostra vila Rt. D. Josep Fuster Forteza del qual diguerem ja que havia rebudes les ordres del presbiteriat.

Debut a les circumstàncies especials de la família del nou prevere la missa no fou cantada, però no obstant revestí gran solemnitat i resultà un acte comovedor. Hi assistí tota sa numerosa família i moltíssims dels amics d'Artà i de fora, assistint-li de capes el M. Rt. Sr. Rector d'Artà D. Juan Rubí i el seu oncle Rt. D. Francesc Fuster. El nou sacerdot anava revestit amb riquíssims ornaments sagrats que havia rebuts en donatiu. Durant tot el temps de la missa un chor molt nutrit compost de valiosos elements aplegadissos entre 'ls que hi havia els també novells sacerdots Rt. D. Miquel Roselló de Bunyola, que'l dirigia i Rt. D. Francesc Ramis de Sta. Margalida, además d'altres companys d'estudi i amics d'Artà, acompanyats del organista Rt. D. Rafel Suau Vicari de Sta. Margalida, cantaren el sigüents motets:

Veni Creator a dues veus d'En Ravanel-lo.

Prefaci de la Missa «*Omnes verbi Domini*» d'En Mas i Serracant.

Paus Angélicus de J. Tome-dini.

O salutaris Hostia a tres veus d'En Victòria.

Además el notable i jove tenor artanenc D. Paco Cano cantà tot sol l'*Ave Verum* de Schubert.

Acabada la Missa i durant el llarg besamans, cantaren el *Te Deum* d'En Tortell.

Sortint de l'església passaren tots els convidats al domicili del missacantant aont s'hi serví molt esquisit i abundant refresc.

Durant tota la setmana ha desfilat per casseua se pot dir mig poble per donar li l'enhorabona i admirar la multitud de objectes regalats que formen exposició digna de veure així pel número com per el valor, figurant-hi entre ells una casulla riquíssima i un artístic calis de gran valor, ideat pels Srs. Gimenez i Forteza de Palma, preuades joies que han cridat l'atenció de tothom.

-Repetim l'enhorabona més coral al novell sacerdot i que Deu vulga pugui exercir el sagrat ministeri molts d'anys en profit de les ànimes, i enhorabona també a tota sa família.

De Son Servera

Aquest any han estades molt sencilles les festes del gloriós Sant Juan, Patró del poble serverí.

Dia 23 a les 21 il·luminació pel carrer de P. A. Servera i la plassa, gran amollada de cohets i focs artificials i concert musical.

Dia 24 a les 10 ofici, a les 11 carreres de nins i nines i homos; a les 17 gran ball que durà fins a altes hores de la nit.

MORT.—Ha mort un d'aquests dies na Mariaina Nebot (a) Buisa a bastant avançada edad. (A. C. S.)

(Corresponsal)

REGISTRE

NAIXEMENTS

Dia 28 Maig—Sebastià Carrió Cursach fíy de Sebastià Valent i de Bàrbara de Sa Coma Seguera.

Dia 4 Juny—Antonia Roselló Tous fía de'n Xeralí de Sa Calobra i de Antonina des Pinet.

Dia 12—Antoni Ginard Sureda fíy de Rafel Fuya i Margalida Llovetà.

Dia 11—Margalida Sancho Ferragut fía de Sebastià Fena i de Maria Ferragut.

Dia 16—Maria Carrió Ferrer fía de Guillem Valent i de Magdalena Tunieta.

MORTS

Dia 6—Juan Guiscafré Perxana (a) Mengo de 78 anys de Bronco-pneumonia.

Dia 7—Catalina Servera Lliteras (a) Cupa de 78 anys de Asistolia.

Dia 8—Maria Gili Lliteras (a) Des Vidrié de 19 anys de Bronco-pneu-

monia gripal.

Dia 12—Antonia Gelabert Sancho (a) Jaumina de 53 anys de Diabetis.

MATRIMONIS

Dia 31 Maig—Juan Canet Llabrés (a) de Sa Torre amb Catalina Esteve Tous (a) Bova.

Dia 2 Juny—Jeroni Sancho Servera (a) de Na Mayans amb Antonia Ginard Lliteras (a) Esxava.

Dia 6—Gabriel Pirris Ginard (a) Des Figueras amb Maria Cursach Bernat (a) Cauaia. (De Sa Calònia.)

DE CANOSTRA

DEL TEMPS

Fa 'l temps propi de l'estació estival. Calor, bon sol; dies baixos i qualcun de ventós. Dins les cases, fa calor; però és el temps de sortir al camp aont hi ha feina a voler per tothom. Les eres están totes en funcionament; s'hi bat de bon de veres i enguany se pren gust en la batuda perquè 'l gra ret.

MORTA

Dimars decapvespre tocaren un Extremaunció i fou per la Sra. D^a. Rafela Bru, Vda. de Tous la qual feia una temporada que sufria atacs an el cor i are ultimament s'havien fet més espessos i més forts. Poc després entregà l'ànima a Deu.

Mor a l'edat de 76 anys. Rebi la seua família, especialment sa filla D^a. Elvira l'expressió del nostre sentiment. A.E.R.I.P.A.

A CURA

Diumenge passat Mallorca franciscana celebrà sa acostumada peregrinació al Santuari de N^a. Sra. de Cura dalt del Puig de Randa. De la nostra vila foren una cinquantena els terciaris que hi prengueren part aiant-hi amb automòvils. Segons notícies tot anà molt be i els peregrins tornaren contents.

A LOURDES

Son vàries també les persones d'Artá que han presa part amb la peregrinació que s'ha organitzada de mallorquins i catalans al santuari de Lourdes. Les desitjam feliç viatge.

BIBLIOGRAFIA

Mn. Antoni Pons Pastor ha reunit en un follet dos sermons lulians predicats p'En Costa i Llobera els anys 1892-93 en el convent de St. Francesc de Palma. Mereix grans elogis el

Sr. Pons per haver tret a llum aquests documents del eximí poeta, i li agraïm de cor l'exemplar que nos ha enviat amb expressiva dedicatòria.

OPERAT

Després de haver sufrida una delicada operació quirúrgica en una clínica de Palma, ha tornat casi del tot restablert el Rt D. Sebastià Lliteras, Vicari de la nostra parròquia. Mos ne congratulam.

ESPECTACLES

En el Teatre Principal, anit passada hi hagué un Concert de cant que donà el ja conegut i famós bariton D. Miquel Giovachini amb la soprano Srta. Magdalena Munar i el tenor artanenc D. Paco Cano. Acompanyats en el piano pel Sr. Socias, cantaren un molt escullit programa en el que hi figuraven fragments de les òperes Otel lo, Bohème, Tosca, Rigoletto i Barbero de Sevilla, además d'algunes cançonetes espanyoles. Fou una vetllada molt agradosa; els tres cantants conquistaren moltíssims i ben merescuts aplaudiments del numerós i selecte públic que s'hi reuní.

PARC D'ATRACCIONS

En Bujosa segueix atraguent-se gent en el Parc amb els números de varietats que de tant en quant hi dona. Are ha organitzat allà cine al aire lliure, i és de veure la gran gentada que hi acudeix els dissabtes i diumenges.

NOU NOTARI

En les darreres oposicions celebrades a Barcelona per ingressar en el cos de Notaris ha obtingut senyalat triomf un fill de la nostra vila, el qui fins are és estat jefe de telégrafs de Manacor D. Daniel Cano Cantallops.

Amb la seua victòria ha culminat l'època de treball intensísim que suposa l'estudi de la carrera d'advocat d'ençà que exerceix de telegrafista i la preparació per aquestes oposicions en les que ha triomfat entre el centenars d'opositors presentats. La plassa aont ha de començar la seua nova carrera és a Montroig de la província de Tarragona.

Tot el poble está d'enhorabona ja que l'amic Sr. Cano és, que sapiguem, el primer fill d'Artá que ha conseguit aquest títol. La donam ben coral al nou notari com també al seu pare, Batle de la nostra vila D. Antoni com a la demés família.

Banco Catalán Hipotecario

PALMA DE MALLOCA

Oficinas Provisionales

VALLORI 2

Telégramas: BANKAIP

Teléfono: 251.

CAPITAL SOCIAL 25.000.000

CASA CENTRAL BARCELONA

Préstamos hipotecarios, negociación y descuentos de letras, cuentas corrientes a la vista y a plazos fijos, y en general toda clase de operaciones bancarias.

ACCIONES 6 p8

AGENCIA DE ARTA A PALMA
I VICEVERSA DE
ANTONI GILI (A) COMUNA

SERVICI DIARI EN PRONTITUT I ECONOMIA
DE PREUS
ENCARREGS A DOMICILI
Palma -- Banch de S'oli, 24
DIRECCIO: Artá--Can Comuna Centro

GRANJA BARCINO

PER TOTA CLASSE D'AVIRAM DERAÇA
CUNIS, COLOMS, ALIMENTS ESPECIALS
PER POLLS, I PONEDORES, INCUBADO-
RES; ANELLES. PLANS I CONSULTES.
—H) CONSELL-MALLORCA—

ALMACENES MATONS

DE
RAFAEL FELIU BLANES

CALLE DE JAIME II n.º 39 a 149

Palma de Mallorca

SASTRERIA PARA SEÑORA

Y CABALLERO

ARTICULOS Y NOVEDADES
PARA VESTIR DE TODAS CLASES

Ensaimades i panets

En lloc se troben millós que a la

PANADERIA Victoria

ES FORN NOU

DEN

Miquel Roca Castell

A sa botiga he'l trobareu sempre pans
panets galletes, bescuits, rollets, i tota
clasa de pasticeria.

TA BE SE SERVEIX a DOMICILI

Netedat, prinitut i economia

DESPAIG:

Carrer de Palma 3 bis. ARTA

EN JAUME PICO

(A) ROTCHET

té una Agencia entre Artá i Palma i hei
va cada dia.

Serveix amb prinitut i seguredat tota
classe d'encárregs

Direcció a Palma: Harina 8. An es cos-
tat des Centro Farmacèutic.

Artá: Palma n.º. 5

Tienda Vicens

PRECIOS FIJOS Y MUY REDUCIDOS

EN

Tejidos

v toda clase

Merceria

de

comestibles

Perfumeria

SE VENDEN MAQUINAS DE COSER

PFAFF E IMPERI

y toda clase de instrumentos

J V. CALLE DE A. BLANES 38

Automòvils de lloguer

DELS GERMANS

SARD (A) TERRES

A cada arribada de tren van a l'Estació.

Tenen servici combinat amb el Ferrocarril.

Excursions a Ses Coves, Calarratjada i demés
punts de Mallorca a preus convenguts.

DIRIGIRSE:

Carré d'En Pitxol n.º 8.

Id Son Servera n.º 29

} ARTÁ.

NAUMAN

MAQUINAS PARA

COSER Y BORDAR

La Fábrica más grande de Máquinas
para coser y bordar del continente.

(MARCA ALEMANA)

DEPOSITARIO EXCLUSIVO EN ARTA

CAN GANANSI